

Een lelijke kerk

Het was een bakbeest van een gebouw. Een lomp en hoog geval, afstotend van vorm en overdreven van afmetingen. Nog nooit hadden Lynn en Renee zo'n lelijke kerk gezien.

- Ontstellend, zei Renee. Wat een afgrijselijk ding.

- Weet je, zei Lynn, ik vroeg me wel eens af waarom sommige Vlamingen met enige wrevel spreken over de zwaarte van de katholieke kerk vroeger, en het benauwende, maar nu ik dit monstremat zie, begin ik het te begrijpen.

Renee liep een stukje achteruit om meer van de bovenkant te kunnen zien.

- Ik ga niet naar binnen, zei ze. Geen denken aan. Je krijgt er nachtmerries van.

- Merkwaardig, zei Lynn, hoe hoog de ramen zitten.

- En hoe klein ze zijn. Zo is het net een gevangenis. Overigens, je had het over Vlamingen, maar we zijn hier nog in Wallonië.

- Ja? Hoe heet dit dorp?

- Geen idee, zei Renee.

Lynn draaide zich om en keek de helling langs. De kerk was op het hoogste punt in het dorp gebouwd. Het plein voor de kerk liep sterk af. Voor kinderen de ideale plek om te spelen met skateboards. Maar het was er stil. Af en toe passeerde een auto het kerkplein.

- N'aucune idée, zei Lynn. Wat een dorp.

- Het dorp valt wel mee, maar die kerk...

- Ik vraag me af, zei Lynn, terwijl ze weer naar het gebouw keek, wie in hemelsnaam dit ontwerp verzonden heeft.

- Misschien was er geen ontwerp. Het is gewoon een vierkante bak, die ze zo hoog mogelijk hebben gemaakt. Toen hebben ze nog gauw een paar raampjes gemetseld en dat was het dan. Het dak stelt helemaal niks voor.

- Die smerige vlekken op het stucwerk, is dat roest?

- Waarschijnlijk. Zie je die elektriciteitsdraden daar hangen? Niet alleen de bouwers hebben er een potje van gemaakt, ook de parochianen van nu kan het blijkbaar geen lor schelen dat ze een misbaksel van een kerk hebben.

- Onvoorstelbaar... Waar kijk je naar?

Renee wees naar een classicistisch gebouw, dat schuin achter de kerk stond. Het was niet groot, toch gaf het een voorname indruk.

- Wat zou dat zijn? vroeg Lynn.

Ze liepen er nieuwsgierig naar toe.

- De pastorie, misschien? zei Renee.

- Onmogelijk. Dit is zo fraai van ontwerp, het kan nooit van dezelfde architect zijn.

Uit een klein bordje met opschrift bij de entree konden ze opmaken dat dit gebouw vrij oud was en waarschijnlijk al bestond toen de kerk nog gebouwd moest worden.

- Dit was er dus eerder, zei Renee. Dat maakt het nog erger. Je moet wel een ongelooflijke hufter zijn, om zo'n kerk naast dit prachtige gebouw neer te zetten.

- Er voor, zelfs. Ik sluit niet uit, dat dit gebouw de heuvel oorspronkelijk beheerste. Het is net alsof de geestelijkheid wraak wilde nemen.

- Ja, zei Renee. De vloek van de wanstaltige kerk.

- Zo'n bouwpastoor, vroeg Lynn, heeft die nou indruk willen maken, of had hij gewoon geen smaak?

- Ik stel me zo voor, dat in dit classicistische gebouw een familie woonde die de dienst uitmaakte in het dorp en waar de geestelijkheid wel binnen mocht komen, maar verder op weinig respect kon rekenen. De familie moet op een gegeven moment verzwakt zijn geraakt. Recht voor hun deur is toen dit monster neergekwakt. Het is de ultieme belediging.

- Als een vuistslag, zei Lynn.

- Zeg maar gerust dat ze recht in het gezicht gespuugd zijn door meneer pastoor.

- Zo sterk druk jij je gewoonlijk niet uit.

- Kun je nagaan, zei Renee, hoe lelijk ik dit misbaksel vind.

Lynn trok Renee aan een mouw.

- Het kan nog erger, zei ze. Kom eens mee.

Samen liepen ze naar een winkelgalerij achter de kerk, die opgetrokken bleek in een typische zeventiger jaren stijl. Grauw beton en eentonige etalages onder een overhangend dak, dat aan de onderkant met schrootjes was betimmerd.

- Jezus, zei Renee, wat mankeert die mensen hier?

- Blijkbaar is slechte smaak erfelijk. Wat vind jij het lelijkste? De kerk of deze winkelgalerij?

Maar Renee werd afgeleid door een opening tussen de winkels. Het was een doorgang die eindigde bij een oude, stenen trap. De treden verdwenen in een bocht achter de winkel aan de linkerkant, die met schuttingplaten verlengd was. Aan de rechterkant dekte een grote, houten schuur de horizon af. De twee vriendinnen keken elkaar aan. Met enige schroom namen ze de trap omlaag, maar in de bocht, aan het einde van de verlengde winkel, bleven ze staan. Het was hen niet duidelijk of ze zich op privé-terrein bevonden. Voorzichtig keken ze om de hoek.

Tot hun verbijstering kregen ze een vergezicht voorgeschoteld, dat qua schoonheid eerder in Zuid-Frankrijk thuishoorde, dan in een uitloper van de Ardennen. Voor hen lag een bebost dal, in de verte dreven golvende heuveltoppen in een grijsblauwe mist en de steile helling aan hun voeten leek met wijnstokken beplant.

- Mijn hemel, zei Lynn. Zo hoog zitten we toch niet? Verbouwen ze hier wijn?

- Wat mooi... We zitten niet zo hoog, maar het dal ligt in verhouding vrij laag, dan lijkt zo'n heuvel al heel wat. Volgens mij kijken wij hier in de richting van de Ardennen. Bij mooi weer kun je misschien wel Luxemburg zien. Wijn, zeg je? Eerder bonen.

- Ze weten niet wat ze hier in handen hebben. Breek het winkelcentrum af, sloop de kerk, knutsel hier een stoeltjeslift en de toeristen stromen toe.

- Ik denk niet, dat ze daar het geld voor hebben, zei Renee. Het classicistische gebouw, die vreselijke kerk, dit winkelcentrum, ze zijn er alleen maar op achteruit gegaan. Er is veel werkloosheid in Wallonië.

- Dit is een strategische plek, zei Lynn. Volgens mij heeft hier ooit een burcht gestaan en is er uiteindelijk nog een landhuis voor de nazaten gebouwd. Maar de genadeslag werd uitgedeeld door een hatelijke pastoor, die definitief een einde maakte aan de grandeur.

- Ja, en de verarmde bevolking gaat nog braaf elke zondag ter kerke, naar dat bakbeest, waar de huidige pastoor liefde predikt, in Jezus' naam.

- Die kerk straalt gewoon bekrompenheid uit.

- Benauwend, zei Renee.

- Inderdaad, zei Lynn. Log, benauwend en afstotend. De katholieke kerk op haar slechtst.

Zwijgend genoten ze nog een tijdje van het uitzicht.

Terug op het plein slenterden de twee vriendinnen naar de cabrio, die door Renee op afstand werd ontsloten. Lynn liep echter nieuwsgierig door naar een laag muurtje aan de rand van het plein.

- Er was een burcht, mompelde ze. Renee! riep ze. Er was een burcht!

Renee kwam naast haar staan. Een bewoner had in zijn tuin van steen een schaalmodel gemaakt van een kasteel. Het model oogde professioneel.

- Zou dat de originele bebouwing zijn? vroeg Renee.

- Dat moet wel, zei Lynn, terwijl ze het trapeziumvormige binnenhof vergeleek met het kerkplein.

Waarom zou het anders hier staan? Het ziet er goed uit. Misschien heeft de gemeente het laten maken.

- Voor de tuin van een particulier?

- Het is misschien een of andere stichting.

- In ieder geval hecht iemand belang aan de historie van dit dorp, zei Renee.

- Liever niet. De kerk is inmiddels oud genoeg om puur op leeftijd interessant gevonden te worden.

Straks restaureren ze dat ding nog. Ik zie liever dat ze ijverig doorgaan met de zaak laten vervallen.

- Het classicistische gebouw wordt goed onderhouden.

- Daar heb je gelijk in. Misschien zijn ze al bezig om hun luisterrijke historie terug te halen.

- Ja, en gaan ze de kerk slopen. Zouden ze dat durven? Kiezen voor schoonheid en een kerk slopen die

nog volop gebruikt wordt?

- Ik hoop het. Maar dan zou er een nieuwe kerk gebouwd moeten worden en dat is tegenwoordig duur. Waarschijnlijk te duur.

- Dus blijft alles bij het oude, zuchtte Renee.

- Het is typisch Belgisch. Niet het geheel mooi proberen te krijgen, maar alleen dat ene gebouw. Zoals je in Vlaanderen soms een prachtig landhuis ziet staan in een rommelige omgeving.

Renee speelde even met haar autosleutels en zei toen:

- Laten we gaan.

- Ja, zei Lynn. We gaan.

Ze verlieten het dorp en zochten de nabijgelegen snelweg op. De twee vriendinnen verwerkten stil de indrukken die ze die dag hadden opgedaan. In de buurt van de Nederlandse grens zei Lynn:

- Ik ben ze onderhand wel zat, die oude kerken.

- Toevallig dacht ik precies hetzelfde, zei Renee. We hebben mooie kerken gezien, schitterende gebouwen, maar nu is het welletjes.

- We zagen alleen de gebouwen, de architectuur, niet de onderdrukking die er ook bij hoorde.

- In het algemeen viel het wel mee, denk ik. Hier heerst nog steeds een Bourgondische mentaliteit.

Maar in een enkel dorpje ging de pastoor als een potentaat te keer.

- De sociale controle moet ook voor een pastoor moordend zijn geweest. Er ontstaat zo vanzelf een sfeer van schijnheiligheid en afgunst.

- Ja, zei Renee, maar dat is inherent aan elk geloof. Geen enkele christen leeft als een christen. Je kunt hooguit de ander wijsmaken, dat je zo bent. Mensen zijn mensen, ze willen allemaal hetzelfde.

Christen, moslim, hindoe, de mens wil spelen.

- Homo ludens, zei Lynn.

- Inderdaad.

- Behalve dan bij de bouw van die kerk.

- Nou, zei Renee. Daar was meer sprake van homo neanderthalensis. Groot en lomp.

- Zou het? Volgens mij waren de Neanderthalers klein.

- Hoe dan ook, het is een lomp ding.

- Mee eens.

- We zijn bijna in Nederland.

- Zeg, zei Lynn, het is nog vroeg. Kunnen we niet even bij Ikea langs? Ik heb een kastje nodig.

- Je vergt wel het uiterste van me. Eerst die kerk en nu Ikea?

- Ikea is een magazijn, en voor een magazijn is het ontwerp best goed.

- Voor mijn part, zei Renee. We gaan naar Ikea.

- Bovendien, schoonheid moet je ontdekken. Het is als bij die kerk. De lelijkheid dringt zich aan je op, maar als je niet meteen wegloopt en goed zoekt, ontdek je een pracht van een gebouw, een mooi uitzicht en ook nog een schaalmodel van een middeleeuws kasteel. Omdat je er moeite voor doet.

- Het is Ikea. Bij de kassa, daar doe je pas een verrassende ontdekking.

Lynn strekte even haar benen en zei toen:

- Het is nu wel kapot, vind je niet?

- Geen oude kerken meer, zei Renee.

- Opeens zijn we ze helemaal zat.

- Dankzij dat lelijke ding in Wallonië.

- Zeg dat wel. Ik denk dat we maar een tijdje niet meer op pad gaan.

- Het is toch al bijna herfst.

- Ja, zei Lynn.

- In de herfst en winter is er geen lol aan.

- Zo is dat. In de lente zien we wel weer. En weet je wat?

- Nee, zei Renee.

- Laat Ikea maar zitten. We gaan naar huis.

Renee zuchtte, maar ze begreep het wel. Hun laatste dagtocht in de zomer liep leeg als een pruttelende ballon.